

Zihinsel Yetersizlik

Fiziksel Düzenlemeye İlişkin Uyarlamalar
Eğitsel Düzenlemelere İlişkin Uyarlamalar
Sosyal Etkileşime İlişkin Uyarlamalar
Velilere Öneriler

2022

Zihin engeli bir gelişimsel yetersizlik türüdür. Zihin engeli, genel anlamda bireylerin zihinsel gelişimindeki gecikmeler, çevreye uygun olmayan davranışlar ya da olgun olmayan tepkilerde bulunma, akademik, psikolojik, fiziksel, sosyal ve dil gelişimi alanlarında ortalamanın altında performansta bulunmayla kendini gösterir. Zihin engeli olan çocuklar, akıl yürütme, soyut kavramları anlama ve zihinsel işlemler yapmada zorluk yaşadıkları için genellikle sınıf düzeyinin gerisinde kalmaktadırlar. Zihin engelini ne olduğuna dair yapılan çalışmalarda pek çok farklı tanıma rastlanmaktadır. Günümüzde en sık kullanılan ve en güncel tanım ise Amerikan Zihinsel ve Gelişimsel Yetersizlikler Birliği (AAIDD-American Association on Intellectual and Developmental Disabilities)'nin yapmış olduğu tanımdır. AAIDD'nin 2010 yılında yapmış olduğu tanıma göre zihin engeli, "zihinsel işlevlerde ve uyumsal davranışlarda gözlenen önemli düzeyde sınırlılıkların karakterize ettiği; bilişsel, sosyal ve pratik uyumsal becerilerde kendini gösteren bir yetersizlik türüdür. Bu yetersizlik 18 yaşından önce ortaya çıkmaktadır."

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2018)'nde ise zihin engelli bireyler;

Hafif düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine sınırlı düzeyde ihtiyacı olan birey,

Orta düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetine yoğun şekilde ihtiyacı olan birey,

Ağır düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal, pratik uyum ve öz bakım becerilerindeki eksiklikleri nedeniyle yaşam boyu süren, yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan birey,

Çok ağır düzeyde zihinsel engelli birey: Zihinsel yetersizliği yanında öz bakım, günlük yaşam ve temel akademik becerileri kazanamayan, yaşam boyu bakım ve gözetime ihtiyacı olan birey, şeklinde tanımlanmıştır.

Fiziksel Düzenlemeye İlişkin Uyarlamalar

Öğretmen, sınıfta belirli süre içerisinde belirlenen amaçlara ulaşabilme amacı taşımaktadır. Bu amaca ulaşabilmek için öğretmen yeterlikleri ile birlikte, sınıf ortamının eğitim öğretim etkinliklerine uygun düzenlenmesi gerekmektedir. İyi yapılandırılmış sınıf ortamı, öğrencilerin güdülenmesini kolaylaştırır. İstenmeyen davranışları azaltmak için sınıfın ve materyallerin düzenlenmesi gerekmektedir. Sınıfın düzeni, etkinliklerden yararlanmayı etkiler. Fiziksel çevre, öğrenmenin çerçevesidir, öğrenmeyi destekler ya da engelleyebilir.

Sınıfın düzeni, birlikte çalışma isteği oluşmasına katkıda bulunur. Özel eğitim kurumlarının bina plan ve projelerinin çiziminde ve yapımında engellilerin ve eğitimlerinin özellikleri göz önünde bulundurulularak düzenlenmelidir. Engellilerin serbestçe hareket edebileceği ve bağımsız yaşayabileceği olanaklar sunulmalıdır.

Sınıfın Büyüklüğü ve Öğrenci Sayısı

Sınıf içi etkinliklere göre sınıf büyüklükleri değişmektedir. Sınıf büyüklüğü, öğrenciye dolaşabileceği, eşyalarını koyabileceği, etkinliklerini yapabileceği alanlar bırakmalıdır. Öğrenci sayısının genel olarak 30'un üstünde olması istenmeyen bir durumdur. İdeal öğrenci sayısı, dersin niteliğine, eğitimin düzeyine ve türüne göre değişebilmektedir. Kalabalık sınıflarda öğrencilerin güdülenmesi ek zaman gerektirir. Öğrenci sayısının fazlalığı kullanılabilir öğretim yöntem ve tekniklerinin yararlarını sınırlayabilir. Öğrenci sayısının azlığı, öğretmene kolaylık sağlar. Özel eğitim gerektiren çocuklarda fiziksel çevrenin yanında çocukların kendilerini güvende hissedeceği duygusal bir çevreye de ihtiyacı vardır. Özel eğitim kurumlarında iyi düzenlenmiş fiziksel ortam, verilen eğitimin kalitesini artıran en önemli etkidir. Özel eğitimde fiziki düzenlemede ilk akla gelen engelli bireye veya çocuğa göreliktir. Zihin engellilere hizmet verilen rehabilitasyon ve eğitim merkezlerindeki tüm bölümlerde düşme, vurma ve çarpmalara karşı duvarlar ve yerler yumuşak köpük, sünger ve kauçuk gibi malzemelerle kaplanmalıdır. .

0 cm 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

TOPPOINT
Schreibwaren
BUBB

Zihin engellilere eğitim verilen yerlerde mutlaka yumuşak zemin olmalıdır. Binadaki tüm camlar çift çerçeve olmalıdır. İkinci pencerelerin açılması güvenlik kilitli özel emniyetli, sadece yetişkinlerin açabileceği şekilde olmalıdır. Böyle bir önlem ile dışarı habersiz çıkışlarla düşmenin önlenmesi sağlanmış olur. Binanın tümünde aydınlatma yukarıdan ya da duvardan zihinsel engellilerin ulaşamayacağı yükseklikte olmalıdır. Havalandırma ve ısıtma sistemi engellilerin sağlıklarını bozacak şekilde olmamalıdır. Isıtıcı sistemler ve sivri uçlu bölümler yanma ve çarpmalara karşı yuvarlak, köşeli koruyucularla kapatılmalıdır.

0 cm 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

TOPPOINT
Schreibwaren
BURO

Eğitsel Düzenlemelere İlişkin Uyarlamalar

Öğretmen çocuğun yetersiz olduğu alanları belirleyerek, çocuklara yetersiz oldukları alanlarla ilgili öğretim programları sunmalıdır. Çocuğun özellikleri, öğrenme stili ve davranışı hakkında bilgi sahibi olan öğretmen, çeşitli öğretimsel uyarlamalar yaparak çocuğun öğrenmesini üst düzeye çıkarılabilir.

Öğretimsel uyarlamalar;

- Öğretimin içeriğinde yapılan uyarlamalar ve
- Öğretimin sunumunda yapılan uyarlamalar olmak üzere iki grupta incelenir.

Öğretimin İçeriğinde Uyarlamalar:

Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) hazırlanması doğrultusunda öğretim amaçlarını ve konuları belirlemeyi kapsar. Öğretimin içeriğinde yapılması gereken uyarlamalarda her şeyden önce öğretimin içeriğinin genişletilmesi gerekir. Öğretmen özel öğretim amaçlarını belirlemeli, öğretimin içeriğini basitleştirmeli ve öğretimin içeriğini farklılaştırmalıdır. Basitleştirme, çocuk için mevcut amaçların daha basitlerinin belirlenmesi ve daha az sayıda becerinin belirlenmesi şeklinde yapılabilir. İleri derecede özel gereksinimli çocuklar için mevcut öğretim amaçları yerine, alternatif öğretim amaçları belirlenebilir.

Öğretimin Sunumunda Uyarlamalar

Öğretimin sunumunda uyarlamalar ise kullanılacak öğretim yöntemlerini, yapılacak gruplamaları, kullanılacak araç gereçleri kapsar.

Öğretimin sunumunda uyarlama yapılırken aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulmalıdır:

- Gereğinden fazla uyarlama yapmaktan kaçınılmalıdır.
- Çocuk tarafından yürütülecek etkinliklerde öncelikle uyarlamalar yapılmalıdır.
- Zihin engelli çocuğa ayrıcalıklar sağlayan uyarlamalar yapılmamalıdır.
- Öğretmen doğrudan desteği çok gerekli durumlar dışında kullanmamalıdır.
- Uyarlamalar yapılırken çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alınmalıdır.

Sınıfın Genel İşleyişini Düzenleme; hem zamanın daha etkili kullanılmasını sağlar, hem de davranış problemlerinin azalmasına yardım eder.

Öğretmen, akademik ve akademik olmayan etkinliklerle ilgili sınıfta bir düzen oluşturmalıdır. Bir günde nelerin yapılacağını önceden belirlenmesi, özel gereksinimli çocukların incelenmesi açısından önemlidir. Bu işleyiş çocuklar tarafından bilinmesi de öğrenmeyi kolaylaştırır.

Olumlu Sınıf Atmosferi Yaratma; öğretmen tutumuyla yakından ilişkilidir. Sınıf atmosferi, çocuk ve öğretmenlerin bireysel farklılıklarına ilişkin tutumlarından oluşur. Sınıf atmosferi olumlu ya da olumsuz, işbirlikçi ya da rekabetçi olabilir. Öğretmen, çocuklara karşı anlayışlı, saygılı olduğunda, bireysel farklılıkları önemseydiğini yansıttığında, çocuklar da bu tutumu zamanla sergilemeye başlarlar. Olumlu bir atmosferin olduğu eğitim ortamında çocuklar daha mutlu ve arkadaşça tavırlar sergilerler.

Zamanı Etkili Kullanma; sınıftaki tüm çocukların gereksinimlerini karşılayacak biçimde bir planlama yapılmasını gerektirir. Öğretmenler, çocuklara kazandırmak istedikleri davranışları önceden belirlenen zaman dilimleri içinde gerçekleştirilmeye çalışır. Buna göre öğretmen hangi çocuklarla ne yapılacağına ve ne kadar süreyle yapılacağına önceden karar vermelidir.

Öğretim Materyallerinin Seçimi; çocukların öğrenmelerini desteklemek amacıyla çocukların gelişimsel özellikleri doğrultusunda hazırlanan materyaller zihin engelli çocukların öğrenmelerini kolaylaştırmaktadır. Zihin engelli çocukların öğrenmelerini desteklemek için kullanılan öğretim materyallerinin seçiminde dikkat edilmesi gereken kriterler vardır. Materyal, çocukların gelişim düzeyine uygun olmalı, çocuğun öğrenmesini desteklemeli ve çocuklar tarafından da kullanılabilir olmalıdır.

Öğretim yöntemlerinin uyarlanması; çocukların gereksinimlerine ve gelişimsel özelliklerine uygun öğretim yöntemlerinin seçilmesini kapsar. Uygulanan yöntem zihin engelli çocuğun becerilerinde gelişme sağlamıyorsa, bu durumda öğretmenin farklı öğretim yöntemlerini kullanması gerekir. Öğretmen, öğretme yöntemini seçerken, çocuğun özelliklerini, öğretmek istediği becerinin özelliğini dikkate alarak en etkili olabilecek yöntemi ya da yöntemleri seçmeli ve sınıfta kolay kullanabileceği yöntemlere öncelik vermelidir. Öğrenme biçimi çocuğun nasıl daha iyi öğrendiğini gösteren bir ipucu niteliğinde olup bireyden bireye farklılık gösterir.

Çocuğun görme, işitme ya da dokunma duyusu aracılığıyla bilgiyi kazanmasında çeşitli güçlükleri olabilir. Bu durumda öğretmenin çocukların yaşadığı güçlüğü belirleyebilmesi ve bu güçlüklerle yönelik önlemler alması gerekir. Çocukların dikkat süreleri birbirinden farklı olmakla birlikte, zihin engelli çocukların çoğunun dikkat süresi akranlarından daha kısadır. Bu nedenle öğretmenlerin öğretim süresini çocukların dikkat sürelerine göre planlamaları gerekir.

Sosyal Etkileşime İlişkin Uyarlamalar

Sosyal Beceri Öğretimi

Sosyal beceriler, öğrencilerin akranları, öğretmenleri ve diğerleri ile etkileşim kurmalarını kolaylaştıran ve buldukları ortamda sosyal kabullerini artıran davranışlar olarak tanımlanabilir.

Dinleme, izin isteme, parmak kaldırarak konuşma, sıra alma, sıraya girme, sırada bekleme, yönergelere uyma, anlamadığı zaman sorma, sorulara yanıt verme, bir etkinlikten diğerine geçme, kurallara uyma ve bunlar gibi beceriler, okul ortamında akademik başarıyı arttıran sosyal becerilerdir. Bu becerilerde yetersizlik, akademik becerilerde yeterli olsalar bile zihin engelli öğrencilerin öğrenmelerini olumsuz yönde etkilemektedir.

İşbirliği yapma, paylaşma, diğerlerinin haklarına saygı gösterme, uygun olmayan dokunmadan kaçınma, sorumluluk alma, yardım isteme ya da yardım etme, selamlaşma, etkileşim başlatma ve sürdürme ve benzeri beceriler ise çocuğun diğerleriyle etkileşimlerini kolaylaştırmaktadır.

Normal gelişim gösteren çocukları kaynaştırma programlarına hazırlamak

Normal gelişim gösteren çocuklar genellikle zihin engelli bireyleri hiç tanımamakta; eğer yakın çevrelerinde zihin engelli bir birey yoksa konuya ilişkin hiç bilgi ve deneyimleri olmamaktadır.

Bunun sonucu olarak sınıflarına zihin engelli bir öğrenci geldiğinde, önyargılı olabilmekte ve nasıl davranacaklarını bilememektedir.

Bu durum zihin engelli akranlarından uzak durmalarına yol açabilmektedir. Bu düşünceden hareketle normal sınıf öğrencilerinin zihin engelli akranları ile birlikteliğe hazırlanmaları, bilgi ve deneyim kazanmaları buna bağlı olarak tutumlarının değiştirilmesi önemli olacaktır.

Tutumların değiştirilmesi için;

- Bireysel farklılıklar hakkında bilgi vermek
- Benzeşim etkinlikleri planlamak
- Engelli konuklar davet etmek
- Film, kitap, televizyondan yararlanmak
- Akran öğretimi

önemlidir.

Bazı çocuklar zihin engelli akranlarını kabul etmek ve desteklemek için isteklidirler ancak bazıları kendilerini engelli akranlarıyla rahat hissetmeyerek iletişim kurmak istemeyebilirler.

Bu durumda öğretmen istekli olanları belirleyip, öncelikle bu grupta öğretim ve deneyim fırsatları meydana getirerek sosyal kabulü kolaylaştırabilir.

Velilere Öneriler:

- Çocuğunuzun durumunu olduğu gibi kabul edin.
- Çocuğunuza gereken ilgi ve şeffaki gösterin.
- Ailenizdeki bu yeni duruma uyum sağlamak için psikolojik danışmanlık ve aile eğitimi hizmetleri alın.
- Çocuğunuzun arkadaş edinmesi ve onlarla oyun oynaması için ortam hazırlayın, onu cesaretlendirin.
- Çocuğunuza mutlaka tek başına bir şeyler yapması için fırsat tanıyın.
- Çocuğunuzun saç, el, beden ve giysi temizliğine önem verin.
- Çocuğunuzdan yapabildiğinden fazla bir şey beklemek ve başkalarıyla onu karşılaştırmak yerine çocuğunuzun kendi hızında yapabileceği şeyler üzerinde çalışın.
- Ona yeni bir şeyler öğretirken sabır göstermeye gayret edin.
- Çocuğunuza bir şeyler öğretirken sık sık tekrar yapın.
- Çocuğunuzun doğru davranış ve becerilerini övmeyi unutmayın.
- Eğer çocuğunuzun herhangi bir davranışından dolayı ödüllendiriyorsanız ona açık olarak hangi davranışından ötürü ödüllendirdiğinizi belirtin.
- Duygularınızı, düşüncelerinizi ailenizle, arkadaşlarınızla ve dostlarınızla paylaşın.
- Diğer aileler ile temas kurun, onların sahip olduğu bilgileri ve deneyimlerini paylaşın ve onlarla yardımlaşın.

**GÜMÜŞHANE REHBERLİK VE
ARAŞTIRMA MERKEZİ**

**ADRES: İNÖNÜ MAHALLESİ AYDIN
DOĞAN KÜME EVLER NO: 32/3
MERKEZ / GÜMÜŞHANE**

**Telefon : 0 (456) 213 43 47
Faks : 0 (456) 213 25 73
E-posta : 254496@meb.k12.tr**

@gumushaneram

gumushaneram

İŞİMİZ GÜCÜMÜZ İNSAN